UNIVERSAL JOURNAL OF MEDICAL AND NATURAL SCIENCES
ISSN 2992-8826
https://sr-journals.org/index.php/UJMANS

SIGARETANING PARODONT TO‘QIMALARIGA TA’SIRI

Shokirova F.F.,
Toshkent davlat tibbiyot universiteti FTS kafedrasi assistenti.
Kamoliddinov Q.Z.,
Toshkent davlat tibbiyot universiteti, Stomatologiya 1-fakulteti talabasi,
Toshkent, O‘zbekiston.

Annotatsiya. Tamaki mahsulotlarini iste’mol qilish global miqyosda keng tarqalgan sog‘liq muammolaridan biri bo‘lib, u organizmning turli tizimlariga, jumladan og‘iz bo‘shlig‘i to‘qimalariga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Xususan, sigaret chekish parodont to‘qimalarining holatiga ta’sir etuvchi muhim risk omillaridan biri sifatida e’tirof etiladi. Mazkur maqolaning maqsadi sigaret tutunining parodont to‘qimalariga ta’siri, uning biologik va patogenetik mexanizmlari hamda periodontal kasalliklarning rivojlanishidagi rolini ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot adabiyotlar sharhi usuliga asoslangan bo‘lib, stomatologiya va periodontologiya sohasida chop etilgan turli ilmiy maqolalar hamda klinik tadqiqotlar natijalari o‘rganildi va umumlashtirildi. O‘rganilgan manbalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, sigaret tutuni tarkibidagi nikotin va boshqa toksik kimyoviy moddalar periodontal to‘qimalarda mikrotsirkulyatsiyaning buzilishiga, immun tizim faoliyatining pasayishiga hamda fibroblast hujayralari faolligining susayishiga olib keladi. Ushbu o‘zgarishlar periodontal kasalliklarning rivojlanish ehtimolini oshirishi va davolash natijalarining samaradorligini kamaytirishi mumkin.

Shunday qilib, tamaki mahsulotlarini iste’mol qilish periodontal kasalliklarning rivojlanishiga ta’sir etuvchi muhim modifikatsiyalanuvchi xavf omillaridan biri hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: sigaret chekish, periodontal kasalliklar, nikotin, gingivit, periodontit, alveolyar suyak rezorbsiyasi

Аннотация. Употребление табачных изделий является одной из широко распространённых глобальных проблем здравоохранения, оказывающих негативное влияние на различные системы организма, включая ткани полости рта. В частности, курение сигарет рассматривается как один из значимых факторов риска, влияющих на состояние пародонтальных тканей. Целью данной статьи является анализ влияния сигаретного дыма на ткани пародонта, его биологических и патогенетических механизмов, а также роли в развитии заболеваний пародонта на основе научной литературы. Исследование основано на методе обзора литературы. Были изучены и обобщены результаты различных научных публикаций и клинических исследований в области стоматологии и пародонтологии. Анализ источников показал, что никотин и другие токсические химические вещества, содержащиеся в сигаретном дыме, приводят к нарушению микроциркуляции в тканях пародонта, снижению активности иммунной системы и уменьшению функциональной активности фибробластов. Эти изменения повышают риск развития заболеваний пародонта и могут снижать эффективность лечения.

Таким образом, употребление табачных изделий является важным модифицируемым фактором риска развития заболеваний пародонта.

Ключевые слова: курение сигарет, заболевания пародонта, никотин, гингивит, пародонтит, резорбция альвеолярной кости.

Abstract. Tobacco consumption is one of the most widespread global health problems and has a negative impact on various systems of the human body, including the tissues of the oral cavity. In particular, cigarette smoking is considered one of the significant risk factors affecting the condition of periodontal tissues. The aim of this article is to analyze the effect of cigarette smoke

on periodontal tissues, its biological and pathogenetic mechanisms, and its role in the development of periodontal diseases based on scientific literature. The study is based on a literature review method. Various scientific publications and clinical studies in the fields of dentistry and periodontology were analyzed and summarized. The analysis of the sources indicates that nicotine and other toxic chemical substances present in cigarette smoke lead to impaired microcirculation in periodontal tissues, suppression of immune system activity, and decreased functional activity of fibroblast cells. These changes increase the risk of periodontal diseases and may reduce the effectiveness of treatment.

Thus, tobacco consumption is considered an important modifiable risk factor for the development of periodontal diseases.

Keywords: cigarette smoking, periodontal diseases, nicotine, gingivitis, periodontitis, alveolar bone resorption.

Kirish

Tamaki mahsulotlarini iste’mol qilish global sog‘liqni saqlash tizimi uchun dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Tamaki tutuni inson organizmining turli tizimlariga salbiy ta’sir ko‘rsatadi, jumladan og‘iz bo‘shlig‘i to‘qimalarida ham turli patologik o‘zgarishlarni keltirib chiqarishi mumkin. Ayniqsa, sigaret chekish periodontal to‘qimalarning holatiga ta’sir etuvchi muhim modifikatsiyalanuvchi risk omillaridan biri sifatida qaraladi. Parodont kasalliklari tishlarni o‘rab turuvchi hamda ularni alveolyar suyakda ushlab turuvchi to‘qimalarning yallig‘lanish va destruktiv jarayonlari bilan xarakterlanadi. Ushbu kasalliklar gingiva, periodontal ligament, sement hamda alveolyar suyakni zararlashi mumkin. Kasallik og‘ir bosqichga o‘tganida esa tishlarning yo‘qolishiga olib kelishi ehtimoli mavjud. Parodont kasalliklari kattalar orasida keng tarqalgan bo‘lib, stomatologiya amaliyotida muhim klinik muammolardan biri hisoblanadi. Periodontal kasalliklarning asosiy etiologik omili bakterial blyashka hisoblanadi. Blyashka tarkibidagi mikroorganizmlar gingival to‘qimalarda yallig‘lanish reaksiyasini keltirib chiqaradi. Biroq kasallikning rivojlanish darajasi faqat mikroblarga bog‘liq emas. Bu jarayonga turli modifikatsiyalanuvchi omillar, jumladan genetik moyillik, immun tizimining holati, umumiy sog‘liq darajasi, stress va turmush tarzi omillari ham ta’sir ko‘rsatadi. Tamaki mahsulotlarini iste’mol qilish periodontal kasalliklarning rivojlanishiga ta’sir etuvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Epidemiologik tadqiqotlar natijalariga ko‘ra, sigaret chekadigan shaxslarda periodontal kasalliklarning rivojlanish ehtimoli chekmaydiganlarga nisbatan ancha yuqori bo‘ladi. Bundan tashqari, chekish periodontal to‘qimalarda regeneratsiya jarayonlarini susaytiradi va periodontal davolash natijalarining samaradorligini kamaytirishi mumkin. Sigaret tutuni tarkibida minglab kimyoviy moddalar mavjud bo‘lib, ularning ko‘pchiligi toksik hamda kanserogen xususiyatga ega. Ushbu moddalar og‘iz bo‘shlig‘i to‘qimalariga, xususan gingiva va periodontal ligamentga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli sigaretaning parodont to‘qimalariga ta’sirini o‘rganish stomatologiya va periodontologiya sohalarida muhim ilmiy ahamiyatga ega hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi sigaret chekishning parodont to‘qimalariga ta’sirini, uning biologik hamda patogenetik mexanizmlarini va periodontal kasalliklar rivojlanishidagi rolini ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilishdan iborat.

Materiallar va usullar

Mazkur tadqiqot adabiyotlar sharhi (literature review) usuliga asoslangan holda amalga oshirildi. Tadqiqot davomida periodontal kasalliklar hamda tamaki mahsulotlarini iste’mol qilish o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rganishga bag‘ishlangan ilmiy maqolalar tahlil qilindi. Adabiyotlar stomatologiya va periodontologiya sohalaridagi nufuzli ilmiy jurnallarda chop etilgan tadqiqot ishlari orasidan tanlab olindi. Manbalarni saralash jarayonida sigaret chekishning periodontal to‘qimalarga biologik, klinik va immunologik ta’sirini o‘rgangan ilmiy maqolalarga ustuvor ahamiyat berildi.

Tanlab olingan ilmiy manbalarda keltirilgan ma’lumotlar o‘rganilib, ular tahlil qilindi, o‘zaro taqqoslandi va umumlashtirildi. Olingan natijalar tizimli ravishda bayon etildi.

Natijalar

Adabiyotlar tahlili sigaret chekish periodontal to‘qimalarga bir nechta biologik mexanizmlar orqali salbiy ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatadi. Eng avvalo, nikotin qon tomirlarining torayishiga sabab bo‘ladi. Natijada periodontal to‘qimalarda qon aylanishi kamayadi. Qon oqimining pasayishi esa to‘qimalarga kislorod hamda oziqa moddalarining yetib borishini cheklaydi. Bu holat periodontal to‘qimalarning tiklanish qobiliyatini susaytiradi. Sigaret tutuni immun tizim faoliyatiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Chekish neutrofillarning funksional faolligini buzishi va immun hujayralarning bakteriyalarga qarshi kurashish qobiliyatini kamaytirishi mumkin. Natijada periodontal patogen mikroorganizmlarning faoliyati kuchayadi. Bundan tashqari, nikotin fibroblast hujayralari faoliyatiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Ma’lumki, fibroblastlar kollagen sintezida muhim rol o‘ynaydi. Kollagen esa periodontal ligament hamda gingival to‘qimalarning asosiy strukturaviy komponentlaridan biridir. Nikotin ta’sirida kollagen sintezining kamayishi hamda kollagen tolalarining parchalanishi tezlashishi mumkin. Klinik tadqiqotlar natijalari shuni ko‘rsatadiki, sigaret chekadigan bemorlarda periodontal cho‘ntak chuqurligining ortishi va klinik birikmaning yo‘qolishi ko‘proq kuzatiladi. Bundan tashqari, alveolyar suyak rezorbsiyasi ham chekmaydigan bemorlarga nisbatan tezroq rivojlanishi mumkin. Qiziqarli jihatlardan biri shundaki, chekuvchilarda gingival qon ketishi ba’zan kamroq kuzatiladi. Bu holat nikotinning vazokonstriktor ta’siri bilan izohlanadi. Shu sababli klinik belgilar kamroq namoyon bo‘lishi mumkin, biroq periodontal to‘qimalarda destruktiv jarayonlar davom etishi ehtimoli mavjud. Sigaret chekish periodontal davolash natijalariga ham ta’sir ko‘rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, chekuvchi bemorlarda periodontal terapiya samaradorligi chekmaydigan bemorlarga nisbatan pastroq bo‘lishi mumkin. Shu sababli periodontal kasalliklarni davolash jarayonida bemorlarga tamaki mahsulotlarini iste’mol qilishni kamaytirish yoki butunlay to‘xtatish bo‘yicha tavsiyalar berish muhim hisoblanadi.

Muhokama

Ilmiy tadqiqotlarning ko‘pchiligi sigaret chekish periodontal kasalliklarning rivojlanishida muhim xavf omillaridan biri ekanligini ko‘rsatadi. Tamaki mahsulotlarini iste’mol qilish periodontal to‘qimalarda mikrotsirkulyatsiya jarayonining buzilishiga olib kelishi hamda yallig‘lanish reaksiyalarining kuchayishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shu bilan birga, chekuvchilarda ayrim klinik belgilar har doim ham aniq namoyon bo‘lavermaydi. Masalan, gingival qon ketishi ba’zan kamroq kuzatiladi. Bu holat nikotinning qon tomirlarini toraytiruvchi, ya’ni vazokonstriktor ta’siri bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin. Natijada yallig‘lanishning ayrim klinik belgilari kamroq sezilishi mumkin, biroq periodontal to‘qimalarda destruktiv o‘zgarishlar davom etishi ehtimoli mavjud. Bundan tashqari, sigaret chekish periodontal davolash samaradorligiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Tadqiqotlar natijalari shuni ko‘rsatadiki, chekuvchi bemorlarda periodontal terapiya natijalari chekmaydigan bemorlarga nisbatan pastroq bo‘ladi. Shu sababli periodontal kasalliklarni davolash jarayonida bemorlarga tamaki mahsulotlarini iste’mol qilishni kamaytirish yoki butunlay to‘xtatish bo‘yicha tavsiyalar berish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Sigaret chekish parodont to‘qimalarining strukturaviy va funksional holatiga sezilarli darajada salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Sigaret tutuni tarkibidagi nikotin va boshqa toksik moddalar periodontal to‘qimalarda qon aylanishining buzilishiga, immun tizim faoliyatining susayishiga hamda fibroblast hujayralari faoliyatining pasayishiga olib keladi. Natijada periodontal kasalliklarning rivojlanish xavfi ortadi hamda davolash jarayonining samaradorligi kamayishi mumkin. Shu sababli periodontal kasalliklarning profilaktikasi va davolashida tamaki mahsulotlarini iste’mol qilishni kamaytirish yoki to‘xtatish muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1) Johnson GK, Hill M. Cigarette smoking and the periodontal patient. *J Periodontol.* 2004;75(2):196–209. doi:10.1902/jop.2004.75.2.196

2) Bergström J. Tobacco smoking and chronic destructive periodontal disease. *Odontology.* 2004;92(1):1–8. doi:10.1007/s10266-004-0043-4

3) Tomar SL, Asma S. Smoking-attributable periodontitis in the United States: findings from NHANES III. *J Periodontol.* 2000;71(5):743–751. doi:10.1902/jop.2000.71.5.743
4) Palmer RM, Wilson RF, Hasan AS, Scott DA. Mechanisms of action of environmental factors—tobacco smoking. *J Clin Periodontol.* 2005;32(Suppl 6):180–195. doi:10.1111/j.1600-051X.2005.00786.x
5) Nociti FH Jr, Casati MZ, Duarte PM. Current perspective of the impact of smoking on the progression and treatment of periodontitis. *Periodontol 2000.* 2015;67(1):187–210. doi:10.1111/prd.12063
6) Leite FRM, Nascimento GG, Baake S, Pedersen LD, Scheutz F, López R. Impact of smoking on periodontitis: a systematic review and meta-analysis. *J Clin Periodontol.* 2018;45(9):1040–1050. doi:10.1111/jcpe.12969